

PRAVNO RAZMERJE

1. Pojem pravnega razmerja

1. pravna razmerja so tista **družbena razmerja, ki so urejena s pravnimi normami**,
2. gre za konkretna družbena razmerja, ki so urejena ali v splošnih pravnih normah ali pa z individualnimi pravnimi akti, izdanimi na podlagi predpisov,
3. pravno razmerje obstaja vedno **med vsaj dvema nosilcema**, ki imata drug do drugega določene pravice in obveznosti, ki jih priznavajo oz. nalagajo pravne norme.

2. Nastanek pravnega razmerja

4. za **nastanek pravnega razmerja** morata biti izpolnjena dva pogoja
 1. obstoj abstraktne pravne norme, ki ureja določeno razmerje
 2. nastop dejstva, na katerega veže ta norma nastanek pravnega razmerja
 1. **pravna dejstva** so torej tista, ki jih pravna norma predvideva za nastanek pravnega razmerja
 2. pravno razmerje torej nastane šele takrat, ko se v življenju uresničijo okoliščine, na katere veže pravna norma nastanek pravnega razmerja.
5. prav tako je tudi za **prenehanje pravnega razmerja** potrebno, da nastopijo tista dejstva, ki jih predvideva pravna norma za prenehanje pravnega razmerja.

3. Pravna dejstva

6. **dogodki** (naravni pojavi, ki nastanejo neodvisno od volje in zavesti prizadetih pravnih subjektov, npr. rojstvo, škoda, smrt, suša)
7. **ravnanja pravnih subjektov** (z voljo in zavestjo storjena dejanja ljudi)
 3. aktivna (dejanja) ali pasivna (opustitve),
 4. s pravnega vidika so ravnanja subjektov prava lahko
 3. pravni akti
 1. splošni
 2. individualni (oblastni akti - upravni in sodni akti, zasebni akti - npr. pravni posel)
 4. protipravna ravnanja (k.d., prekršek)
 5. materialna pravna dejanja (npr. plačilo dolga).

8. Pravni posli

9. pravni posel je enostranska izjava volje subjekta prava ali dvostranska izjava dveh subjektov, s katerimi nastane, se spremeni ali preneha neko pravno razmerje.
10. **enostranski pravni posel** (npr. oporoka, izjava, s katero se subjekt odpove neki svoji pravici, izdaja vrednostnih papirjev, ponudba),
11. **dvostranski pravni posli** so največkrat pogodbe.
12. nastane z izjavo volje enega ali dveh subjektov in mora vsebovati vsaj bistvene sestavine pravnega posla.
13. pravni posli so veljavni, če izpolnjujejo v zakonodaji predpisane pogoje za veljavnost.

14.

15. Sestavine pravnega razmerja

4. Pravni subjekti

16. pravni subjekti so **nosilci pravic in obveznosti**, ki jih določajo pravne norme,
17. pravni subjekti so fizične in pravne osebe, ki za nastopanje v pravnih razmerjih morajo imeti poslovno in pravno sposobnost,

18. PRAVNA SPOSOBNOST

5. pravna sposobnost je **sposobnost biti nosilec** pravic in obveznosti; je identična s pravno osebnostjo,

19. POSLOVNA SPOSOBNOST

6. poslovna sposobnost je **sposobnost z lastnimi dejanji** pridobivati pravice in obveznosti

5. **Fizične osebe**

20. fizične osebe so **posamezniki**,

21. PRAVNA SPOSOBNOST

7. pravno sposobnost pridobi ob rojstvu in jo izgubi ob smrti,

22. POSLOVNA SPOSOBNOST

8. **popolno poslovno sposobnost** pridobi fizična oseba s polnoletnostjo, torej z 18 leti,

9. **omejeno poslovno sposoben** je mladoletnik, ki je dopolnil 15 let,

6. po našem pravu (108.č. ZZZDR) lahko sam sklepa pravne posle, ki so veljavni brez odobritve staršev, če niso tako pomembni, da bistveno vplivajo na mladoletnikovo življenje,

7. po delovnopravni zakonodaji lahko sklene delovno razmerje in razpolaga z osebnim dohodkom

10. **poslovno nesposobne osebe** - fizično osebo, ki nima poslovne sposobnosti, mora v pravnem prometu zastopati zakoniti zastopnik (starši ali skrbnik)

6. **Pravne osebe**

23. poleg fizičnih oseb so nosilci pravic in obveznosti tudi pravne osebe; s pravno osebo razumemo gospodarsko družbo, skupino ljudi ali drugo pravnoorganizacijsko obliko, ki je po pravnem redu kot premoženjska enota nosilec pravic in obveznosti,

24. PRAVNA SPOSOBNOST

11. pridobi jo z vpisom v sodni oz. drug register,

12. izgubi jo z izbrisom iz registra

25. POSLOVNA SPOSOBNOST

13. primerjava pravna oseba in otrok (zakoniti zastopnik npr. d.o.o. je poslovodstvo oz. direktor; otrokov zakoniti zastopnik so njegovi starši; od poslovne sposobnosti zakonitega zastopnika je odvisna poslovna sposobnost samega subjekta pravic in obveznosti)

26. ne glede na to, kakšen je sistem pridobitve lastnosti pravne osebe, je za pravno osebo značilno naslednje:

14. pravna oseba je družbena tvorba, ločena od oseb – članov, ki jo sestavljajo,

15. pravna oseba ima svoje premoženje, ki je ločeno od premoženja članov,

16. pravna oseba ima določen namen, cilje oziroma naloge, ki so družbeno priznane,

17. pravna oseba ima svojo organizacijo,

18. veljavni pravni red ji mora priznati obstoj in pravno sposobnost.

Predmet pravnega razmerja

7. predmet pravnega razmerja so **pravice** enega subjekta in s to pravico povezane dolžnosti drugega subjekta,

8. kadar pravica zadeva stvar oz. je ena oseba v razmerju z drugo osebo glede neke stvari

(ima stvarno pravico), lahko rečemo, da je predmet pravnega razmerja tudi **stvar**.

9. **Pravice**

27. 1. **premoženjske pravice** so tiste pravice, ki dajejo neko premoženjsko korist, ki se da oceniti v denarju, delimo jih na:

8. stvarne in
9. obveznostne,

28. 2. **nepremoženjske pravice** so tiste, ki ne dajejo premoženjskih koristi; med te pravice sodijo predvsem osebne pravice, ki so tesno povezane z osebo samo in pomenijo njene svoboščine, npr.:

10. pravica osebe do priznanja avtorstva na njenem avtorskem delu,
11. nedotakljivosti telesa,
12. pravica do osebnega imena, pravica do življenja itd.

29. 3. **absolutne pravice** so tiste, ki učinkujejo proti vsakomur; nihče ne sme nosilca absolutne pravice ovirati pri uresničevanju pravice, vsi drugi imajo dolžnost vzdržati se ravnanj, s katerimi se kakor koli posega v absolutno pravico, npr.:

19. *osebne pravice* (npr. pravica do spoštovanja človekove osebnosti in dostojanstva),
20. *stvarne pravice* (npr. lastninska pravica na določeni stvari),
21. *pravice intelektualne lastnine* (npr. avtorska pravica na likovnem delu).

30. 4. **relativne pravice** učinkujejo samo med osebami, ki so v pravnem razmerju, praviloma izhajajo iz obveznostnega prava, npr.:

22. pri *prodajni pogodbi* ima prodajalec pravico zahtevati plačilo kupnine samo od kupca.

10. **Stvari**

31. v pravu kot stvari opredeljujemo **vse tiste samostojne dele narave, ki so ljudem dosegljivi in jih lahko uporabljajo za zadovoljevanje svojih potreb,**

32. stvari lahko razvrščamo po različnih merilih in z različnih izhodišč; najpomembnejša razvrstitev na:

1. premičnine (knjiga) in nepremičnine (stanovanje, zemljišče),
2. potrošne (živila) in nepotrošne stvari (stroj),
3. nadomestne in nenadomestne stvari,
4. deljive in nedeljive stvari,
5. individualno določene (določljive) stvari (SPECIES) in določene po vrsti (vrstne stvari, GENUS),
6. skupnost stvari, pritikline in plodove,
7. stvari v pravnem prometu, stvari zunaj pravnega prometa.